

A magyar nemesi családokat évtizedeken keresztül csak szitokszavakkal emlegették a magyar közbeszédben, felelőssé téve őket a 20. századi magyar történelem folyamatos kisiklásáért. Ezért is lehetett nagy a kontraszt a turisták számára, akik elvetődve egy-egy helyre, Felsőlövőtől Gelencéig, Poprádtól Medvevárig mindenhol a hajdani előkelők által épített, alapított templomokat, kastélyokat, várakat csodálhatták meg. Mindez igaz Baranyára is, ahol az egyes nemesi famíliák kúriáiban működnek a mai szállodák, fürdők, galériák.

Baranya megye nemességének zöme elvándorolt és elpusztult a másfél évszázados oszmán uralom alatt. Helyükre a 18. században új családok érkeztek az ország egyéb területeiről, illetve a Habsburg Monarchia más vidékeiről. Közéjük tartoztak a Liptó vármegyei Sztankovánról származó

te gyermekei sorsát. Pál fia kiváló jogászként helyettes alispáni tisztség jutott, emellett kitűnő gazdálkodó hírében állt, Jusztina lánya a Perczelekhez, Tolna legjelentősebb dinasztiájába házasodott be. Ezzel egy újabb fokot emelkedtek a társadalmi ranglétrán, és 1754-ben mindkét vármegyében

ták az itt élőket. Emellett a folyamatosan 16-17 embert foglalkoztató majorságban kukoricát, lencsét, burgonyát termesztettek, valamint jelentős sertés- és birkatenyésztéssel is foglalkoztak. Látványos beruházásokról nem tudunk, mert a takarékos életvitelre berendezkedő Sztankovánszkyak min-

A SZTANKOVÁNSZKY CSALÁD CÍMERE

A Vág völgyéből Mocsoládra

A Sztankovánszkyak

Sztankovánszkyak, akik Alsómocsolád birtokosaként lettek régiószerte ismertek a 20. századra.

A család a hivatali pályán emelkedett fel a 17. század végén, Sztankovánszky András Győr és Veszprém megyékben töltött be különböző pozíciókat. 1720-ban feleségül vette Horváth Júliát, akivel előkelő rokonságra és több vármegyére kiterjedő birtokállományra tett szert. András 1724-ben ennek köszönhetően szerezte a Tolna megyei Kajdacsot és a baranyai Mocsolád pusztát, és ekkortól kezdve tudatosan ezt kívánta családi központként kiépíteni. A körülbelül 1200 hold nagyságú szántóból, erdőből, rétből és legelőből álló Mocsolád, valamint a négyszer nagyobb kajdaci birtoktest révén Baranya és Tolna nagyobb birtokosai közé tartoztak, és jelentős anyagi hasznot is remélhettek a szakszerű uradalmi gazdálkodástól.

A Sztankovánszkyak érdeme, hogy egészen a 20. század közepéig a család fenn tudta tartani a befolyását, és az egyes generációk nem szórták el az ősök örökségét. Ebben szerepet játszott, hogy András tudatosan egyenget-

kihirdették a család nemességét, ami révén a Tekintetes és Nemes Karok elfogadott tagjaivá váltak. A következő generációk egyben tartották az örökséget, míg végül Sztankovánszky Pál (1890–1945) felnőtt fejjel át nem vette az ekkor már Alsómocsolád néven ismert baranyai birtokot.

A SZTANKOVÁNSZKY KASTÉLY ÉS ANNAK PARKJA ALSÓMOC SOLÁDON NAPJAINKBAN

A család kezében Mocsolád a 19. században virágzó birtokká fejlődött. A magyarok és németek által lakott falu folyamatosan gyarapodott, a Perczel és Sztankovánszky család jóvoltából 1836-ban felépült a falu katolikus temploma, amely ma felújítva várja a híveket. A szépen rendezett szőlőhegy és a kiterjedt erdők is állandó bevételhez juttat-

dig pontosan felmérték anyagi lehetőségeiket, és csak kellő körültekintés után fogtak bele nagyobb fejlesztésekbe. Erre példa, hogy a jövedelmező birtok segítségével a család 1920-ban Mocsoládon egy hatalmas park közepén kellemes kúriát épített a maga számára. A kastély, a gondos tulajdono-

soknak hála, ma is nagyon jó állapotban van, és vendégházként funkcionál. Az itt megszállók egy-egy napra újra átélhetik, milyen érzés lehet gondos nagygazdaként irányítani egy egész falu életét, miként azt száz évvel korábban Sztankovánszky Pál tette.

LEJEGYEZTE: DR. VARGA SZABOLCS